

# Dk - DIALOG

Slouží pro provozní účely Demokratického klubu. Určeno jeho členům.

Adresa: Demokratický klub, pošt.přihrádka 663, 111 21 Praha 1

## Informace o Dk v Radiu Svobodná Evropa

(Zkrácený záznam pořadu)

V rámci pravidelného pořadu RSE "Demokracie v teorii a praxi" byla dne 3.července t.r. věnována pozornost významu dobrovolných nezávislých organizací pro existenci demokracie. Každá demokratická ústava obsahuje záruky svobodného rozvoje takových organizací v rámci systému občanských práv a svobod, a zejména pak svobody shromažďovací. Ta se stává jednou z prvních obětí každého totalitního režimu, který bez ní přestává být demokracií. Dalo by se říci, že demokracie má na svobodném občanském sdružování ještě přímější zájem než na zachování individuálních práv a svobod. Lze totiž očekávat, že občan, jehož právo nebo svoboda byly porušeny, se bude sám práva dovolávat. Shromažďování občanů v nezávislých organizacích je naproti tomu přímou součástí demokratického politického a společenského procesu. Demokracie nemůže sice nikoho nutit, aby se sdružoval, avšak kdyby nikdo shromažďovací svobodu nevyužil, mělo by to pro ni zhoubné následky. Činnost dobrovolných sdružení všeho druhu je nedílnou součástí demokratického dění v tom nejširším slova smyslu. Patří sem politické strany, organizované zpravidla na základě etnickém, náboženském, třídním, profesionálním nebo regionálním. Ty jsou však přímo zapojeny do mocenské struktury. Ačkoliv budí a posilují zájem o demokratický proces, nestranná výchova samostatně uvažujícího občana jim neleží bezprostředně na srdci. O to důležitější jsou organizace a sdružení, jejichž perspektiva není zužována stranickými zájmy. Nejsou mnohdy ani široce známy, přesto však plní nezbytnou funkci tak zvaného politického podhoubí. Jsou to otevřené organizace, které u nás hrály důležitou úlohu již za První republiky. Dnes patří většinou již historii, vynořily se však nové. Jednou z nich je Demokratický klub, zajímavá organizace, která má velmi poutavou minulost, ale ještě zajímavější přítomnost.

V druhé části pořadu na otázky Zdeňka Sudy odpovídal předseda Dk Zdeněk Pavlík. Myšlenka založit Dk vznikla po nastolení komunistického režimu jako reakce na tuto skutečnost s hlavním cílem přispět k obnově demokracie v Československu. Byla to doba velmi složitá. Tehdy podobných organizací vzniklo mnoho, možná desítky nebo stovky. Dk měl nesporně i určité štěstí, že se zachoval až do současné doby. V prvních dobách po svém založení v roce 1948 působil navenek letáky a uvnitř klubu se zaměřil na studium ideových a programových otázek týkajících se demokracie a demokratismu. Situace v padesátých letech však byla velmi zlá a mnoho podobných organizací bylo policejně zlikvidováno. V důsledku toho byla po padesátém třetím roce omezena tvorba písemností navenek a byly udržovány pouze osobní styky. Členové klubu uvítali změny v politické situaci v šedesátém osmém roce a podle

svých možností tyto změny podporovali. Je možná překvapením, že Dk tehdy veřejně nevystoupil, ač se jeho činnost v tomto období zaktivizovala. Bylo to jednak proto, že stále veškerá moc byla v rukách komunistické strany a že nebyla amnestována protikomunistická činnost klubu z padesátých let. Byla očekávána právní úprava možnosti legalizace podobných organizací, rok 1968 však skončil zcela jinak. Členové Dk nikdy nepochybovali o tom, že demokracie bude znovu nastolena, nebylo však jasné jakým způsobem a kdy. Proto se činnost soustředila především na studium otázek demokracie a na přípravu legálního působení, až to bude možné. Cílem Dk je přispívat k přípravě občanů a zejména mládeže k zapojení do demokratického politického procesu ještě předtím, než se ev. rozhodnou vstoupit do některé politické strany. Dk je politickou organizací, ale zároveň i organizací nestranickou a nemá některé negativní vlastnosti těchto stran, které zejména mladého člověka mohou nasměrovat nedemokratickým způsobem. Mezi základní formy činnosti Dk patří pořádání pravidelných diskusních setkání, přednášek, vydávání stanovisek k aktuálním politickým otázkám a pro členy publikování v Dk-Dialogu. Příkladem stanoviska je jedno z prvních, které se týkalo postavení komunistické strany před volbami v roce 1990. Kritizuje se v něm skutečnost, že komunistická strana si zachovala svou existenci, členskou základnu i název a pouze jakoby změnila svůj program, což je krajně nemorální a nemůže vzbuzovat důvěru. Zároveň bylo v tomto stanovisku konstatováno, že z demokratického hlediska není ve volbách základní rozpor mezi levicí a pravicí, ale mezi demokratickými a totalitními stranami. Ukázkou přednášek může být uskutečněný cyklus v Městské knihovně v Praze k vybraným problémům demokracie a demokratismu. V průběhu rozhovoru byla dále podána informace o obsahu ideje Dk, o způsobu přijímání stanovisek, o členské základně klubu v České republice i v zahraničí, o předpokladech členství i kde je možno požádat o další informace. Jako reakce na tento pořad se již přihlásilo několik nových členů.

Radio Svobodná Evropa vysílá pořad "Demokracie v teorii a praxi" každou sobotu od 13.10 hod. a opakuje ho týž den v 17.40 hod. a v neděli ve 14.10 hod. na střední vlně 233m, to je na frekvenci 1287 kHz.

red.

### Místo klání věcný dialog

Názory na restituci majetku katolické církve jsou pořádně polarizované a mnohdy značně konfliktní. Ale vycházejí tyto konfliktní názory z reálných předpokladů? Berou vážně již známé drsné zkušenosti?

Myslím, že v pozadí křiklavě rozdílných závěrů bývají tři ne vždy reflektované otázky: 1. Co je posláním církve? 2. Jak je církev (jmenovitě katolická) plní? 3. Kdo a jak dalece v církvi rozhoduje? Až pak přicházejí 4. názory na funkčnost majetku. (Právní aspekt nároků nechci komentovat.)

Drastické rozdíly mezi názory věřících a nepřejících mohou vznikat už tím, že věřící - svým právem - míní pouze církve (1.) s ušlechtilým posláním, zatímco jejich oponenti se bojí, že je nedokáže plnit (2.). To by ještě nemuselo vylučovat vzájemné pochopení ani dialog. Ten je v demokracii nutností!

Zdá se, že ad 1. přetrvává názor, že církev je zájmová organizace svých členů a nemá šířeji sloužit společnosti. Malé porozhlédnutí: donedávna měla církev u nás "uspokojovat kultovní pot-

řeby svých členů v kultovních prostorách" a jinak jen hájit mír (na patřičné straně). Už v bývalé NDR směla vést i nemocnice, jesle a domovy důchodců a náklady krýt z výnosů polí a lesů (prosperující KILAF0); o solidní služby všech tří typů se zhusta ucházeli prominenti. V dřevním SSSR zase zákon církvím pod trestem zakazoval dobročinnost, "protože (té upřímnosti) by tak získávaly vliv na obyvatelstvo".

Donedávna jsem podceňoval 3. otázku. Hlavně vinou kancléře Bismarcka a jeho nezdařeného Kulturkampfu. V jeho rámci totiž využil čerstvého dogmatu o papežském primátu (1870) a v "cirkulární depeši" z 29.12.1874 tvrdil, že biskupové jsou nyní nástroji "cizího suveréna", navíc neomylného, a tudíž "dokonale absolutního" monarchy. Za pár týdnů mu jadrně odpověděli němečtí biskupové (a jejich společné prohlášení hned potvrdil papež Pius IX.). Vyvrátili názor, že papež je absolutním monarchou byť jen v církevní oblasti, tím méně pak v civilní. Celý text musel být pro kancléře ledovou sprchou. Kousavá věta, že to není právě katolická církev, kde se ujala "nemorální a despotická zásada, že rozkaz nadřízeného zcela zprošťuje vlastní odpovědnosti", prorocky přímo míří na Hitlera a stalinisty, oklikou i na Švejka. Pokud u nás i na církev, viz opět (2.).

Fiasko Kulturkampfu slušným režimům stačilo. Zato náš dr. Josef Zvěřina vyprávěl, že jeho vyšetřovateli stačilo uznání papežského primátu jako důkaz velezrady - "sloužíte tedy cizí mocnosti!". Přiznám se, že tato příhoda se mi jako první v paměti vynořila, když jsem si v Telegrafu z 21.8. na 3. stránce četl článek Viktora Krejčího. O velezradě, pravda, nemluví, ale jeho obavy z papeže-despoty jdou dál než Bismarckovy, a po posledním koncilu ještě zbytečněji, právě ohledně majetku. Detaily bych raději přenechal právníkům, ale snad nebude třeba.

Katolická církev (neříkám, že víc než jiné) díky svému světovému rozsahu vydatně podporuje různé církevní akce u nás. I ty obecně prospěšné. Bylo by slušné, kdyby pro ně byly optimálně využívány též zdroje zdejší - i o to jde v restitucích. A kdyby se služba církví chápala jako přínos, ne jako strašák. O detailech lze mezi demokraty diskutovat.

Václav Frei

(Pozn. red.: Otiskujeme dopis dr. V. Freie zaslaný redakci časopisu Telegraf, protože jej považujeme za možný podnět k diskusi o této otázce v Dk-Dialogu, popř. na setkání členů Dk).

### Radio Svobodná Evropa

Demokratický klub vydal nedávno prohlášení na podporu pokračování činnosti českého vysílání Radia Svobodná Evropa. Rád bych tímto dopisem vyjádřil jiný názor na další osud RFE, které jsem znal a kde jsem pracoval od roku 1951 do roku 1955.

Původní účel českého a slovenského vysílání Radia Svobodná Evropa bylo poskytovat českým a slovenským posluchačům informace o událostech nejen ve světě, ale hlavně v Československu v době, kdy komunistická strana měla informační monopol. Po takzvané sametové revoluci na podzim roku 1989 zábrany k volnému rozšiřování informací v Československu a dnes v České republice byly odstraněny, čímž hlavní důvod pro existenci RFE zmizel. Dnes je v České republice svobodný tisk, několik rozhlasových stanic

a občané mají přístup k tiskovým informacím z cizích novin a časopisů skoro v každém městě republiky. Dalším důvodem pro zrušení českého vysílání RFE z Mnichova je fakt, že jeho sídlem je Mnichov, to jest mimo Českou republiku, je financováno vládou jiného státu, a přitom není oficiálním hlasem jiné vlády jako například Voice of America či BBC. Jeho úkol je v tomto případě nejasný.

Jistě jsou možné námitky, že vedení dnešního pražského rozhlasu je pod vlivem vlády, či že někteří redaktoři nemají jiné zkušenosti než z totalitního režimu a proto RFE slouží jako jakási konkurence. Z těchto důvodů se mi zdá, že nejlepší řešení bylo již od začátku, a stále ještě jeho možnost existuje, prostě sloučit české oddělení RFE z Mnichova s pražským rozhlasem a umístit je v Praze. Ne každý dnešní zaměstnanec v Mnichově či v Praze by asi přešel do nového rozhlasu, ale důležité by bylo, že lidé z rozdílnými zkušenostmi v rozhlasu by vybudovali rozhlasové vysílání, které by mohlo být velmi populární, zbavilo by se stálých snah poučovat "neznalé" posluchače na jedné straně a zároveň by přineslo v programech a komentářích pohled "zevnitř", který RFE nemůže mít. Takové sloučení a denní spolupráce lidí, kteří prožili posledních dvacet i více let mimo českou republiku, s lidmi, kteří třeba nikdy za hranicemi nebyli, by bylo prospěšné všem zúčastněným a mohlo by třeba vésti k lepšímu porozumění mezi lidmi doma a těmi za hranicemi. Není pochyb, že by bylo hodně třenic mezi zaměstnanci obou původních stanic, ale čas by snad vyřešil většinu problémů a nedorozumění.

Alex Wynnyczuk

### Informace

Doporučujeme k přečtení:

Jakub Karpinskij: Slabikář demokracie. Občanský institut 1993, 74 s. (překlad z dosud nevydaného anglického originálu "A Democratic Primer"). Polský sociolog žijící v Paříži podává v této drobné práci rozdělené do dvou částí populární výklad základních pojmů (v subkapitolách demokracie, svoboda, rovnost a spravedlnost a nezávislost a suverenita) a v druhé části pak zasvěcenou charakteristiku politické situace ve vybraných zemích (Francie, Velká Británie, Itálie, Spojené státy, Německo a Španělsko).

\*\*\*\*\*

Dne 17. června 1993 se v Národním muzeu v Praze uskutečnila za početné účasti přednáška člena Dk, profesora Pittsburské univerzity a dlouholetého spolupracovníka Radia Svobodná Evropa Zdeňka Sudy na téma "Exil a otázky demokracie". Do seznamu akcí, které Demokratický klub dosud uspořádal ve spolupráci s Národním muzeem, přibyla jedna z nejzajímavějších.

jjk

\*\*\*\*\*

Sdělení hospodáře: V tomto čísle Dk-Dialogu je vložena složenko na úhradu členských příspěvků Dk na druhé pololetí 1993. Pokud někteří z Vás dosud neuhradili příspěvky za první pololetí, učiňte tak spolu s úhradou za druhé pololetí.

F.Filaun - hospodář Dk